

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ З МЕДИЧНОЇ ПАРАЗИТОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Професійна підготовка майбутніх лікарів на сучасному етапі характеризується значним збільшенням обсягу, складності і темпів засвоєння навчального матеріалу з медичної біології, що є наслідком бурхливого розвитку біологічної науки протягом останніх десятиліть. Це стосується не тільки таких розділів, як біологія клітини і молекулярна біологія, а й традиційно більш консервативного розділу з медичної біології – медичної паразитології. Зміст практичних занять і методика їх проведення мають забезпечувати розвиток творчої активності особистості, розвивати наукове мислення і мову студентів, перевіряти їх знання. При цьому практичні заняття виконують як пізнавальну, так і виховну функції, і мають сприяти зростанню творчих здібностей студентів.

Проведення практичних занять з медичної паразитології передбачає достатнє їх методичне забезпечення. З цією метою на кафедрі біології Національного медичного університету імені О. Богомольця для студентів першого курсу створені та видані друком українською мовою посібники з практичних занять з медичної біології [1; 2], та посібник з практичних занять з медичної біології англійською мовою [3]. У посібниках матеріал кожної теми практичного заняття викладений у такій послідовності: 1) науково-методичне обґрунтування теми, що націлює студента на розвиток пізнавального інтересу до проблеми, що вивчається; 2) чітко сформульовані тема, мета та перелік знань і вмінь, які необхідно набути в процесі опанування теми; 3) детальний опис виконання аудиторної практичної роботи, який супроводжується ілюстраціями у вигляді мікрофотографій, схем, рисунків, що дозволяє студенту більш детально вивчити морфологічні особливості біологічних об'єктів; 4) таблиць, заповнення яких сприяє систематизації навчального матеріалу заняття; 5) запитання та тестові завдання для контролю засвоєння студентом навчального матеріалу; 6) ситуаційні задачі; 7) контрольні вправи до кожного розділу; 8) контрольні тести ситуаційного характеру.

Головними методичними функціями підготовчого етапу заняття є постановка навчальної мети і створення пізнавальної мотивації. Слід зазначити, що для формування пізнавального інтересу до теми, що має вивчатись, необхідно надати приклади, що свідчать про професійну значимість теми. З цією метою на заняттях з медичної паразитології викладач може використати статистичні дані по смертності від деяких тяжких паразитарних хвороб у різних країнах, продемонструвати слайди або провести бесіду з елементами контролю вихідного рівня теоретичної підготовки.

Головною методичною функцією основного етапу практичного заняття є формування професійних умінь і навичок майбутнього лікаря. Виділяють три основні групи професійних навичок необхідних для студентів медиків: рухові, сенсомоторні та інтелектуальні. Рухові і сенсомоторні навички формуються під час роботи з мікроскопом, виконанні завдань, спрямованих на вивчення мікропрепаратів і схематичному замальовуванні певних об'єктів у протоколі заняття. Вказані форми роботи є важливим засобом оперативного зворотного зв'язку між викладачем і студентом.

Інтелектуальні навички розвиваються у процесі виконання різноманітних завдань різного рівня складності. Важливо організувати заняття таким чином, щоб студенти постійно відчували збільшення рівня складності завдань, що виконуються. Це сприятиме усвідомленню власного успіху у навчанні і позитивній мотивації їх пізнавальної діяльності. Наприклад, кожна тема з паразитології передбачає самостійне заповнення таблиці з порівняльною характеристикою паразитичних організмів. Робота з такими

таблицями дає змогу викладачеві звернути увагу студентів на відмінності в локалізації в організмі людини різних видів паразитичних тварин, особливості діагностики та профілактичних заходів, направлених на попередження виникнення окремих інвазій.

Однією з основних задач практичних занять є закріплення у студентів уже сформованих теоретичних знань і асоціативних зв'язків шляхом виконання певних дій і розв'язання ситуаційних задач. Викладач, підбираючи задачі і логічні завдання для практичного заняття, визначає дидактичну мету, розвиває у студентів певні навички і вміння під час розв'язання даної задачі, акцентує увагу на вміннях застосувати студентами отримані раніше знання в практичній діяльності.

Наприклад, обговорюючи заходи особистої профілактики трансмісивних і природно-осередкових хвороб студент має спиратись на знання інвазійних стадій паразита та біології їхніх переносників, а заходи громадської профілактики — на знання екології паразитів, їхніх переносників, природних резервуарів та структури природних осередків.

У добірці завдань і задач представлені як прості, так і складні види робіт. Така структура завдань необхідна, оскільки лише після розв'язання простих задач студенти можуть перейти до продуктивного розв'язання більш складних творчих завдань. Так, наприклад, вивчаючи біологічні особливості збудників малярії після заповнення таблиці, в якій вони дають порівняльну характеристику різних видів роду *Plasmodium* студенти можуть використати систематизовані знання для розв'язання ситуаційних задач.

Під час розробки індивідуальних завдань викладач має зважати на підготовку кожного студента. Особливо важливо це під час занять з іноземними студентами. Завдання мають враховувати й особливості навчальних програм у різних країнах. Наприклад, ті іноземні студенти, які навчалися в природничих коледжах, добре мотивовані до самостійної роботи з додатковою літературою. Вони віддають перевагу виконанню самостійних робіт, розв'язуванню задач, як розрахункових, так і ситуаційних. У групах, де навчаються студенти з різних країн часто виникає необхідність нівелювати різницю рівнів базової підготовки з біології. Зокрема, на аудиторних заняттях викладачеві слід акцентувати увагу на засвоєнні наукової термінології, набутті навичок роботи зі схемами, таблицями тощо. Особливу проблему складає викладання курсу медичної паразитології англійською мовою, оскільки існує значна різниця у використанні окремих термінів, назв паразитичних організмів, і навіть теоретичних підходів до певних розділів медичної біології у вітчизняних європейських і американських підручниках.

Протягом усього заняття студенти мають бути заняті напруженою творчою роботою, пошуками правильних і точних відповідей. Викладач створює умови для розкриття і прояву здібностей кожного студента. В цьому випадку викладач відіграє роль консультанта, не пригнічуючи самостійності й ініціативи студента. Наприклад, на занятті з овогельмінтоскопії студенти не тільки розглядають мікропрепарати суміші яєць гельмінтів, але й мають пояснити чому неможливо в певних випадках поставити точний діагноз лише за результатами овоскопії та вказати дослідження, які необхідно провести для уточнення діагнозу.

Головною методичною функцією заключного етапу є контроль і корекція рівня професійних умінь і навичок, що складала мету основного етапу заняття. Контроль сформованості дослідницьких умінь і навичок студентів під час вивчення медичної паразитології проводиться за результатами лабораторного дослідження та інтерпретацією цих результатів, що може бути доповнено розв'язуванням ситуаційних задач різного рівня складності.

Продуктивним методом контролю знань є застосування тестових завдань, які дають можливість оперативно і об'єктивно оцінити стан засвоєння навчального матеріалу групою студентів, виявити певні недоліки теоретичної підготовки. Тести для такого контролю мають бути сформульовані таким чином, щоб вони дозволяли оцінити вміння студента використовувати знання, провести порівняльний аналіз різних груп ознак за

багатьма критеріями. При цьому, головними складовими успішності тестування є змістова та конструктивна валідність тесту [4, с. 93].

Сплановане таким чином практичне заняття забезпечує зв'язок теорії і практичної діяльності, сприяє виробленню у студентів умінь і навичок застосування знань, одержаних на лекціях та під час виконання самостійної роботи.

Навчання, в умовах входження у європейський освітній простір означає концептуально новий принцип побудови практичних занять – компетентнісний. Отже, акцент у процесі формування фахівця має бути зроблений на відповідності компетентностей, які має отримати студент, вимогам ринку праці та перспективам його розвитку. Практичне заняття з медичної паразитології має бути сплановане таким чином, щоб забезпечити студенту можливість оволодіння компетентностями загального характеру і професійними вміннями майбутнього лікаря.

Література:

1. Романенко О.В. Медична біологія : посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич та ін. // [за ред. О.В. Романенка]. – Київ : Здоров'я, 2005. – 372 с.
2. Романенко О.В. Біологія: посібник з практичних занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук, В.М. Грінкевич. – Київ : Медицина, 2006. – 176 с.
3. Romanenko O.V. Medical biology: The study guide of practical classes course / O.V. Romanenko, O.V. Golovchenko, M.G. Kravchuk, V.M. Grinkevich // [edited by professor O.V. Romanenko.] – Kyiv: Medicine, 2008. – 304 p.
4. Костильов О.В. Удосконалення методів навчання студентів у вищих медичних закладах освіти шляхом створення критеріально орієнтованих тестових завдань / О.В Костильов, О.Ю Руда, О.В. Романенко // Тернопіль: Медична освіта. – 2009. – № 2. – С. 92 – 94.

У статті розкривається значення практичного заняття в навчальному процесі, як засобу формування компетентності майбутнього лікаря. Обговорюються методичні функції основних етапів практичного заняття.

Ключові слова: практичне заняття, формування компетентності, медична паразитологія.

В статье раскрывается значение практического занятия в учебном процессе, как способ формирования компетентности будущего врача. Обсуждаются методические функции основных этапов практического занятия.

Ключевые слова: практическое занятие, формирование компетентности, медицинская паразитология.

The article reveals practical lesson importance in the educational process as a means of future doctor competence forming. The methodological features of main lesson stages are discussed.

Keywords: practical training, the formation of competence, medical parasitology.